

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatelj na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Draginja.

Draginja je spremljevalka vojne. Tega dejstva ne more tajiti nihče in najbrže ga tudi ni človeka, ki bi utegnil misliti, da je mogoče v takih razmerah draginjo popolnoma preprečiti. Stari pregovori, molitve, zgodovina, vse nam potrjuje dejstvo, ki ni novo, marveč se je pojavljalo v prejšnjih dobah še v mnogo hujši obliki, kakor danes. S tem pa ne maramo trditi, da je draginja potrebna posledica vojne, marveč ima le svoje vzroke v gospodarskem redu, ki ga je sedaj državna uprava nekoliko omejila s številnimi odredbami, z določitvijo maksimalnih cen in z zasežbo pridelkov.

Zgodovina nam pravi, da so trgovci v prejšnjih dobah za vojne ali tudi ob priliki slabe letine pokupili blago, ter mu določili potem visoke cene, da so države zahtevale velike davke od pridelkov, ki so se izvažali v vojujoče dežele in v kraje, kjer je bila lakota zaradi slabe letine. Takrat ni bilo smisla za socialno vprašanje, vrhutega so pa bili prometni pomočki tako nedostopni, da je bilo preskrbljevanje s potrebščinami silno težavno in često res nemogoče. Umetno draginjo so pa te okolnosti le pospeševale.

Današnje razmere so nekoliko drugačne. Imamo prometne pomočke, imamo nekaj socialnejših zakonov in tudi nekaj več smisla za socialne potrebe. Seveda so to šele početki, simptomi, ki dokazujejo, da se svetovni nazor vsaj v tem pogledu nekoliko spreminja, razvija. Oblasti so omejile svobodno izkoriščanje, ker uvidevajo, da bi bila prosta kupčija v sedanjih razmerah gotov pogin milijonov državljanov.

Toda vsi niso zadovoljni z omejitvijo prostega oderuštva; zadovoljni niso posamezni špekulanti, zadovoljni niso tudi ne razni trusti in karteli ter razne gospodarske organizacije. To razvidimo iz najrazličnejših pogajanj posameznih takih korporacij z vlado, to smo razvideli iz konference pri deželni vladi kranjski, ki se je vršila in o kateri smo že poročali v zadnjih dveh številkah »Delavca«.

Kje je »Burgfriede«! Sedaj, ko so razne odredbe in naredbe vsaj nekoliko omejile draginjo in oderuštvo (stvarnih razlogov za neznosno podraženje ni), so se jele zavzemati za prosti razvoj oderuštva razne korporacije in družbe ne glede na splošni interes. V sedanjih razmerah so žrtvovali vsi prebivalci mnogo in še žrtvujejo, in bodo še morali žrtvovati, če bo treba. Kako torej naj prenašajo še nova bremena, ki jim jih hočejo naložiti nekateri s svobodno kupčijo?

Oblasti primejo za ušesa oderuha, ga kaznujejo. To pravico imajo v zmislu obstoječih naredb, a v moralnem oziru bi jo imele tudi tedaj, če ne bi te naredbe niti obstojale. V zmislu obstoječih naredb bi take korporacije in družbe, ki imajo namen špekulacije ali namen podpirati špekulacijo z živlenskimi potrebščinami pravzaprav niti pravice do obstoja ne imele, zakaj vsaka akcija, ki meri na to, da se poslabšajo živlenske razmere brez utemeljenega razloga s podraževanjem, je

sokriva na poslabšanju splošnega blagostanja, kolikor moremo govoriti danes o njem, kakor vsak posamezni oderuh.

Naš namen ni, hujskati proti temu ali onemu, toda naša najsvetejša dolžnost je, opozarjati na dejstvo, da se še v sedanjem kritičnem času nahajajo ljudje, ki še vedno mislijo na izkoriščanje, ne pa na olajšanje bede in na splošno blagostanje, ki ni morda bilo še nikdar tako važno kakor je prav sedaj. To je vse, samo »Burgfriede« ni!

Varstvo rudarskim varnostnim zakonom.

Nedavno smo poročali v »Delavcu« o »Nezakonitih nezgodnih naznanilih«. Takrat je namreč izdal c. kr. mosteški revirni rudarski urad odlok, ki naj bi ga rudarji ne pozabili. C. kr. rudniška oblast je takrat opozorila na stvar, ki rudarji niso poznali nje pomena. Mislili so si, saj so le »nezgodna naznanila« in kakšno važnost naj bi imela ta?

Opominjali smo rudarje večkrat v tej vojni, da tudi sedaj ne smejo zanemariti svoje organizacije. Prav pri tej važni rudarski ustanovi mora organizacija zavzemati važno funkcijo. Organizacija mora poskrbeti, da poznajo rudarji postavne določbe o rudarski nezgodni zavarovalnici in varstvo zavarovancev o praktični izvedbi in rabi tega zakona.

Naravnost nezakonito, namenoma napako so ravnali organi rudniških družb s predpisi glede nezgodnega zavarovanja, tako nam pravi odlok c. kr. revirnega rudarskega urada. Prav ostre obtožbe so to, ki jih še nikdar nismo čuli s takih mest tako energičnih in javno. Rudarska nezgodna zavarovalnica je opazila, da obratna vodstva ne napravljajo nezgodnih naznanil s potrebno skrbnostjo. Ne gre več za posamezne slučaje. Vložila so se naznanila, ki sploh niso bila popolnoma izdelana, druga pa so bila zopet nepravilna. Podpis na naznanilih često ni bil primeren. Vložena so bila naznanila, ki jih je očitno podpisala tuja roka, enako je bilo tudi s podpisi prič. Iz tega sledi, da ponesrečenec ni ničesar vedel o vsebini nezgodnega naznanila, kajti njegov podpis je pisala tuja roka. V drugih slučajih se je predložilo naznanilo prazno v podpis in so se vpisavali podatki o nezgodi potem v odsotnosti ponesrečenca v naznanilo, ter se odposlalo.

Število teh nezakonitosti in zlasti njih kaznjivi značaj zbuja naravnost začudenje. In gre vendar pri tem, kakor pravi odlok, za temeljne dokumente, na podlagi katerih se obravnava nezgoda.

Nezgodno naznanilo je res edini dokument za zavarovalnico in za ponesrečenca; na podatke v njem se naslanja vsa obravnava nezgode. Nezgodno naznanilo je odločilno pri dovoljevanju in odmerjanju nezgodne rente za ponesrečenca. Vsa napaka, nepopolno in neresnično nezgodno naznanilo oškoduje zavarovanca. Kakor znano, se mora izpolniti vsako nezgodno naznanilo v pričo ponesrečenca. Ta mora poznati vsebino naznanila in sam

tudi napove eventualno priče, ki potrdijo resničnost naznanila. Ponesrečenec mora potem svojeručno podpisati nezgodno naznanilo in ga s tem potrditi, tako zahteva postavni predpis.

V varstvo zavarovancev in zavarovalnice same veljajo tudi, kakor navaja odlok, dotični predpisi splošnega (starega) nezgodno-zavarovalnega zakona z dne 28. decembra 1887.

Nezgodno - zavarovalni zakon nima samo namena, da skrbi za to, da dobi ponesrečenec rento, marveč mora v gotovem oziru zaščititi, da se nezgode preprečijo. V ta namen je predpisana tudi natančna preiskava nezgod. Predpisane so poizvedbe in inspekcije, ker mora biti tudi zavarovalnica poučena o eventualni krivdi. Sodelovanje delavstva pri teh poizvedovanjih in inspekcijah je zlasti važno, ker se zaslišujejo, in pojasnijo marsikatero varnostne razmere, ki jih pojasnijo pisarniški organi redkokdaj dovolj jasno. Zavarovalnica mora biti informirana o delovnih razmerah, o nezgodni nevarnosti, kar se zgodi najsigurneje ob sodelovanju delavstva. Zavarovalnica sme poizvedovati, sme sodelovati. Sme pa tudi zahtevati odpravo nevarnosti. Omenjeni zakon predpisuje dalje še, da se morajo uvesti poizvedbe glede vzroka in kakovosti poškodb. Dognati se mora dalje delovni zaslužek s prejemki v naturalijah, število zapuščenec, takojšnja določitev rente itd.

Vse te stvari so za izpolnitev nezgodnega naznanila prav važne. Sedaj pa primerjajmo navedene postavne določbe z odlokom mosteškega revirnega rudniškega urada, pa bomo prav lahko uvideli pomembnost tam navedenih nepostavnosti.

Omenjali smo že, da morajo rudarji tukaj storiti svojo dolžnost, da se preprečijo taka nepostavna nezgodna naznanila. Umljivo je, da rudar, ki je čital ta navodila v svojem listu ali slišal pouk o tej stvari v svoji organizaciji, ne bo slepo podpisaval praznih nezgodnih naznanil, kakor se je to nekajkrat zgodilo. Delavci morajo tako nepostavnost zavrniti in poskrbeti za to, da se nepostavnosti ne bodo več dogajale. Z malomarnostjo se pa take napake ne popravljajo in tudi posameznik sam jih večinoma ne more preprečiti. Kos je temu le solidarno sodelovanje pri zastopanju takih važnih interesov. Če se dogajajo take nepostavnosti, jih treba brezobzirno razkriti, da zvedo zanje tudi oblasti.

Teh interesov ne more čuvati posameznik, tukaj mora posezati vmes organizacija, in nihče ne more tajiti, da bi centralna organizacija rudarjev ne bila storila prav mnogo. Naše organizacijsko delo v tej panogi je veliko in uspešno, delovanje organizacije bo pa tem bolj uspešno, čim bolj se bodo rudarji sami interesirali za stvar. Najprej treba pouka o postavnih predpisih in določbah. To nalogo opravlja najprej strokovni list in naše skupine na svojih shodih. Teorija in praksa sodelujeta tukaj. Poročanje o dogodkih na delovnih prostorih omogočuje najbolj, spoznavati, kako se izvršujejo postavne določbe

na dotičnem kraju. Delavec se sam uči, kako treba čuvati svoje interese, svoje pravice, svoje zdravje in ne najzadnje svoje življenje. Najboljši delavski varstveni zakon ne more imeti vpliva, če ga ne ščitijo delavci, za katere je napravljen. Nekoliko nezmislno je, če pravimo, da je dotični ponesrečenec, ki podpiše prazno nezgodno naznanilo, pomagal sam kršiti postavo. Seveda le iz nevednosti in malomarnosti. Še bolj nezmislno pa je, če ponesrečenec za svoj lastni interes, za svoje pravice, kratko: za svoj lastni jaz nima toliko zmisla, da bi moral vedeti, kako je opisana njegova lastna nezgoda v nezgodnem naznanilu, ki se ga pošlje zavarovalnici. Ne mara vedeti, ali je nezgodno naznanilo pravilno, popolno in resnično, tudi ne mara vedeti, če ni morda v naznanilu kaj omenjeno, iz česar bi se dalo sklepati, da je nezgoda sam zakrivil, ne glede na to, da je njegovo nezgodo povzročila tuja krivda.

Ugovarjati bi utegnil kdo, da temu organizacija ne more odpomoči. Tukaj gre za ljudi, ki nikdar ne izumro, ali pa ravnaajo tako iz priljubljenosti; ti se boje sporov z obratnimi vodstvi. Na drugi strani pa utegnejo tudi meniti, da gre le za lahke nezgode, katerih posledice kmalu minejo. To seve ni merodajno. Protipostavne malomarnosti delavci ne smejo pospeševati, čeprav gre le za malenkosti. Vsaka nezgoda se zabeleži, če tudi ne gre za zahteve. Kako važno je to dejstvo, opazamo tudi pri razsodiških obravnavah bratovskih skladnic. Glavno je pa le, takojšen boj proti nepostavnostim, da ne postanejo pozneje sistem ter veljajo kot »navada«. Saj vemo vsi, da »navada« sploh ni mogoče več odpraviti. Na srečo so nastopile boj proti prvim »navadam« nezgodna zavarovalnica in rudarske oblasti in jih ožigosale. Naša organizacija pa ima nalogo naperiti svoj boj na dve strani, in sicer proti nepostavnostim, če bi jih hotela vršiti obratna vodstva, in tudi nepostavnostim, ki bi jih hoteli dopuščati delavci. To delo opravljamo, če take nepostavnosti brezobzirno razkrinkavamo in ožigosamo in dalje, če širimo z vztrajnim delom v organizaciji in pridobivamo novih članov med rudarskim delavstvom, poznavanje te postave in večje zanimanje za njih interese.

Kapital in delo na Angleškem.

Na Angleškem traja boj med delavskimi organizacijami in podjetništvom že od početka svetovne vojne. Poročali smo že o posameznih dogodkih iz tega boja. O napetosti tega boja in o nepremostljivem nasprotju med obema interesnima skupinama nam pa pričata naslednji izjavi.

Kakor poroča »Financial News« je bila sprejeta na konferenci angleških strokovnih organizacij naslednja izjava:

»Vojna se izrablja kot opravičba, s katero hočejo izpodkopati pravice, ki so bile privoljene v mnogoletnem trdem in potrpežljivem industrijskem delu. Polagoma nam krade država s popuščanjem napram podjetnikom vse, kar nam je dragoceno. Sprejem municijskega zakona nam je vzel zadnjo krpo naše obrambe. Pravico stavke, pravico, zahtevati boljše meze in boljše delovne pogoje, pravico do varstva, vse pravice, ki so se izvile v minulosti izkoriščevalcem — vse to je odpravljeno po zapovedi kapitala«.

Tako delavci!

Mnenje podjetnika pa izraža naslednj dopis v listu »Scotsman«, ki je bil objavljen dne 7. t. m.:

»Največji sovražnik Anglije so stavkujoči delavci. Vojni municijski zakon je

bil sprejet, da se napravi konec delavskim stavkam. Kaj je posledica? Dan na dan čitamo o delavcih, ki mečejo svoje orodje proč, za obrambo strokovnih organizacij. Naj pogine dežela, država, samo da se ohranijo predprave strokovnih organizacij. Naj zasaja nemški militarizem svoje osti državi v vrat, naj država izgubi še nadaljnjih 60.000 mož naših najboljših in najkrepkejših vojakov — vse to je za strokovnega organiziranca z njegovimi osmimi funti šterlingov na teden brez pomena.«

Tako podjetniki!

Vojna in strokovne organizacije v Nemčiji.

Stanje članstva nemških prostih strokovnih organizacij je po zadnji statistiki z dne 31. julija 1915 padlo od 2.510.585 koncem drugega četrtletja leta 1914 na 1.180.489. Tudi število podružnic se je zmanjšalo v zadnjem četrtletju od 10.557 na 10.276. Kljub temu nazadovanju, ki ga povzročajo razmere zunaj strokovnega gibanja, agitacija za strokovne organizacije ni odnehala. Znova je pristopilo od konca drugega četrtletja 1914 do 31. julija 1915 243.837 članov. Število v vojsko poklicanih članov v posameznih strokah je kaj različno. Giblje se med 23:6 odstotki (tobačni delavci) in 73:2 odstotkov (peki).

Število brezposelnih je znašalo največ 41:7 odstotkov (klobučarji), najmanj pri rudarjih, ki sploh niso imeli brezposelnih članov. Ob posameznih štetjih so imele posamezne zveze brezposelnih članov: začetkom septembra 370.126 (21:2 odstotkov), 31. oktobra 175.500 (10:7 odstotkov), 30. januarja 1915 96.993 (6:6 odstotkov), 30. aprila 36.081 (2:8 odstotkov), 31. julija 30.006 (2:6 odstotkov).

Denarni stroški, ki so jih imele strokovne organizacije za svoje brezposelne člane so seveda precej veliki. V 13 tednih, od 3. avgusta pa do 31. oktobra 1914, so izplačale 12.776.940 mark brezposelne podpore. V naslednjih 13 tednih, od 1. novembra 1914 do 30. januarja 1915, je znašal izdatek za brezposelne podpore 5.006.189 mark in v zadnjem četrtletju, od 2. maja do 31. julija 1915, 1.039.368 mark. Skupaj so torej izplačale nemške strokovne organizacije od 3. avgusta 1914 do 31. julija 1915 21.578.506 mark za brezposelne člane in 10.421.584 mark podpor rodovinom vpoklicanih članov.

Utrdba Srbije.

»Neue Freie Presse« piše:

Mala kraljevina ima izredno srečno lego. Velik del nje ozemlja omejujejo naravne ovire Drina, Sava in Donava.

Če upoštevamo to zemljepisno lego in nepristransko sodimo političke razmere in izkušnje, ki jih ima ta dežela, potem razumemo, da je Srbija v glavnem utrjevala svoje ozemlje proti presenečenjem od strani Bulgarije.

Pridobitev časa je glavna naloga utrdb Srbije, in se doseže, enako kakor v Švici in Rumuniji, v notranjosti dežele s tem velik utrjen tabor — Niš.

Cesto, ki vodi čez bulgarsko mejo od Vidina zapira trdnjava pri Zaječaru in črto od Sofije pa utrdba pri Pirotu.

Potrebno je pa bilo tudi zavarovanje doline Morave pri Vranju proti Turčiji v obrambo orožarne v Kragujevcu.

Utrdba je urejena po teh načelih in obstoji iz naslednjih trdnjav:

1. Mostišče Zaječar na Timoku. Ta trdnjava zapira obenem po dolini Timok preko Knjaževca proti Nišu tekočo železnico in v Moravsko dolino pri Paracinu vodeče ceste.

2. Mostišče na Nišavi. Ta trdnjava zapira glavno operacijsko črto Bulgarov, od Sofije preko Caribroda tekočo železnico in vojne ceste.

3. Mostišče in utrjen tabor Niš ob Nišavi. Ta zapira ceste iz dolin Niševa in Morava, vrhutega je Niš važno križišče cest.

4. Zgraditev mostišča v Beli Palanki ob Nišavi — med Nišem in Pirotom — kjer so zgradili ob tej reki 60 kilometrov dolgo utrjeno črto, ki ima namen braniti pred napadi s severa ali juga. Oddaljena so ta mostišča drugo od drugega po 35. oziroma 25 kilometrov, kar omogočuje medsebenno podpiranje v boju. Mostišča izrabljajo bregove rek, da v slučaju sile lahko umaknejo posadke ali pa nasprotnika napadajo od strani.

5. Najhujša trdnjava Vranje zapira v dolini Morave od Kumanovega tekočo železnico in ceste.

6. Trdnjava Kragujevac varuje orožarno pred napadi in križišče cest, v katerem se steka pet cest in ena železnica.

7. Trdnjavi Belgrad, Smedrevo in manjše utrdbе na južnem bregu Save in Donave ovirajo prehod čez obe reki.

Način utrdb. Trdnjave v notranji deželi so obodne ali dvojno utrjene mostišča, ki branijo na obeh straneh rek do stop do mostu. Obod trdnjav meri 30 do 40 kilometrov, da ima torej v njih prostor velik tabor za vojaštvo in zaloge.

Srbija nima mnogo denarnih pomočkov, zaraditega niso porabljali za utrdbе dragocenega materiala. Opirališča pasov so se torej izvedla večinoma tako kakor na odprtem bojišču v zemljo. Pripomniti je pa treba, da so te zemeljske votline dobro utrjene z betonskimi napravami in podprte z železničnimi šinami, ki jih 15-centimeterske ekrasitne granate ne uničijo vedno. Gotovo je tudi, da so posamezni rovi zvezani s hodniki, strelskimi zakopi in drugimi ovirami, ki jih bodo morali napadalci premagati s posebno spretnostjo.

Spomenica ljubljanskih mizarjev.

V zmislu pogodbe bi se bile morale plače mizarov pomočnikov nekaj zvišati letos spomladi. Kriza v lesni stroki je bila velika, ki pa je ponehala. Z ozirom na draginjo življenjskih potrebščin so mizarji premložili mojstrom šele sedaj, vpoštevajoč krizo, naslednjo spomenico:

»Podpisano društvo se v imenu svojih članov tem potom dovoljuje Vašemu blagorodju najvljudneje predložiti naslednjo prošnjo:

Vašemu blagorodju gotovo ni neznan, da plače mizarov pomočnikov že od leta 1910. niso bile več regulirane. Da se je v tej dobi, zlasti po izbruhu svetovne vojne gospodarski položaj veliko izpremenil, in da so tudi mizarovski pomočniki vsled tega občutno prizadeti, je neovrgljivo dejstvo. Nadejajoč se, da se bo vojna končala do prihodnje zime, so mizarovski pomočniki, upoštevajoč tudi razmere, v katerih se je nahajala mizarovska stroka, čakali do skrajnosti spremembe tega zanj res neznosnega položaja. Ker pa se razmere niso spremenile, in ker še ni nobenih znamenj, da se vojna konča v do glednem času, so mizarovski pomočniki prisiljeni, da spričo bližajoče se zime, in neznosne draginje, katera njih eksistenco

naravnost ubija, da tem potom Vaše blagorodje opomni, da se ozre tudi nanje, ter jim po možnosti pomaga ohraniti vsaj golo življenje. Bilo bi spričo nastalih razmer odveč poudarjati, da sedanje plače mizarskih pomočnikov tudi za najnujnejše življenske potrebščine več ne zadostujejo. Zato mizarski pomočniki pričakujejo, da Vaše blagorodje sedaj, ko se pomočniki nahajajo v najhujši stiski, gotovo ne bo odreklo pomoči v tem zmislu, da jim zviša nastalih draginjskim razmeram primerno, njih plače.

Ob tej priliki se dovoljuje podpisano društvo opozoriti Vaše blagorodje na dejstvo, da je svoječasno tudi pristojno ministrstvo z znanim pozivom opomnilo podjetnike, da naj v sedanji stiski pomagajo svojim delavcem. Temu pozivu so se tiskarnarji in nekateri drugi podjetniki v Ljubljani odzvali, ter so svojemu osebju že pred nekaj meseci dali draginjsko dklado. Krizo, katera je lani mizarsko stroko občutno zadela, je s prevzemom vojaških del stavbna, vsled izredno dobre konjunktore, katero je naraščanje prebivalstva v Ljubljani (begunci) pospeševalo, polhišvena stroka, že spomladi letošnjega leta s krepko pomočjo mizarskih pomočnikov, srečno prebolela. Vsa znamenja kažejo, da ta konjunktura za mizarsko obrt v Ljubljani ne bo kratka, kar je razvidno tudi iz tega, da je pomanjkanje mizarskih pomočnikov postalo zadnji čas že kaj občutno.

Ozirajoč se na navedena dejstva, in naglašujoč, da so pomočniki v tej dobi storili vse, kar jim je bilo mogoče, je prošnja mizarskih pomočnikov za pomoč v tem težkem času, vsekakor vredna upoštevanja. Podpisano društvo je zato uverjeno, da Vaše blagorodje gotovo uvidi resen položaj svojih delavcev ter ugodni njih upravičeni prošnji, za kar Vam v imenu pomočnikov že v naprej izrekamo svojo zahvalo.

Spomenica bo imela spričo boljše konjunktore in ker so mizarji potrpeživi ob času krize, siguren uspeh.

Svetovna vojna.

Zadnje dneve čujemo o ljutejših italijanskih napadih v tolminskem gorovju, kakor tudi ob Doberdobski planoti. Dasi so vsi taki napadi odbiti in sicer kolikor so hujši napadi, toliko hujša je obramba in rezultat vedno isti: Italijani odbiti. Vendar vstrajajo pri svojem napadanju, kakor da bi hoteli na vsak način doseči kak velik uspeh okoli Tolmina, okoli Doberdoba, vrha sv. Mihaela, še pred nastopom zime. Zadnji časi so za to, raditega so njihova prizadevanja vedno večja in vojaške pripombe k poročilom generalnega štaba, ki jih priobčujejo graški in dunajski listi, izzvenevajo v trditve, da Italijani pripravljajo ob primorski fronti novo ofenzivo, ki ima prinesiti Italijanom uspehe, ob katerih bodo potem mogli živeti bolj mirno po zimi. Kak bo v resnici uspeh nove velike ofenzive, ako res pride do nje, si po dosedanjih dogodkih lahko mislimo že danes.

Iz vojnoporočevalskega stana poročajo: Tedne trajajoč boj za visoko planoto Folgarje se je končal v prilog avstro-ogrskih braniteljev. Italijani so plačali svoje delne uspehe s tako visokimi izgubami, da niso dobili več moči za nadaljevanje započete akcije. Izpraznili so vse svoje izpostavljene pozicije na planoti, izvzemši ono pri planinski koči Malza di Pinovema Alta in so se umaknili na gorske pozicije ob meji.

Po uradnih poročilih posnemamo:

Z dne 18. t. m.: Ob soški fronti razvijajo Italijani zopet živahno delavnost. Tudi sinoči je prišlo v severozapadnem odseku Doberdobske planote pri Petovlju do ljutejših bojov. Močna italijanska pehota je znova napadla naše tamkajšnje pozicije, je dospela deloma do blizu naših ovir ter je bila konečno s težkimi izgubami pognana nazaj.

Z dne 19. t. m.: Boji na bojni črti ob Soči pridobivajo na obsegu. Včeraj popoldne je otvoril sovražnik na naše postojanke na Krnu, ob tolminskem območju, pri Kanalu in pri Plaveh, na goriško območje in na planoto Doberdob močan ogenj iz topov, ki je trajal z veliko ljutostjo do večernih ur in ki se je bil vzdržal v posameznih odsekih tudi ponoči. — Na Krnu, ob Mrzlem Vrhu in pred postojankami tolminskega območja so se bili zlomili vsi sovražni napadalni poizkusi v ognju naše pehote, strojnih pušk in topov, ki so bili namerjeni na sovražna krila. Sovražna pehota je bežala, kjer je bila šla naprej, z najtežjimi izgubami nazaj v svoje jarke. Mestoma so se omejili na to, da so kričali »Avanti« (Naprej), ne da bi bili zapustili svojih postojank. Ravno tako je bil odbit napad na goro Sabotin zahodno od Solkana in več močnih sunkov proti postojankam pri Petovljah, za katere se že bje nekaj dni vroč boj. Tudi tu je imela laška pehota velike izgube. — Na Koroškem in Tirolskem nadaljuje sovražna artiljerija svoje živahno delovanje.

To je tretja velika bitka ob Soči, ki se vrši zlasti med tolminskim mostiščem in Dobrdobsko planoto. Obstreljevanje se vrši tudi ob koroški in tirolski meji, kjer bodo najbrže tudi poskusili Italijani svojo srečo. Ob soški fronti so bili povsod krvavo odbiti.

Velikopotezna ofenziva proti Srbiji se nadaljuje v ljutem odporu. Zvezni armadi sta domala potisnili Srbe iz Mačve ter zavzeli mesto Obrenovac. Sedaj tudi lažje prodira Kövessova armada od Beograda južno. Ta armada si je izsilila nad 20 kilometrov pota proti jugu in zavzela Ripanj ter se je obenem zvezala na desnem krilu z Gallwitzovo armado.

Bulgari so začeli svojo ofenzivo na 250 kilometrov dolgi fronti. Največji uspeh so dosegli Bulgari v Moravski dolini. Bulgarska armada je šla preko Baisevgrada, zasedla mesto Vranjo ob železnici, ki veže Niš in Skoplje ter s tem pretrgala Srbom zvezo s Staro Srbijo. S tem odločnim korakom so Bulgari že skoro onemogočili nadaljnje dovažanje vojnih potrebščin za srbsko armado iz Soluna. Carevo selo, Kočana, Štip in Radovišče v Macedoniji se nahajajo v bulgarskih rokah. Enako je tudi s Knjaževcom in Zaječarom. Bulgarsko prodiranje v tem oddelku, to je ob reki Timoku proti Pirotu je počasneje. Teren je težaven in imajo Srbi te kraje najbrže dobro utrjene. Operacije v tem delu so naperjene naravnost proti Nišu.

Operacije na srbskem bojišču so silno važne zaradi odprtega poti do Carigrada, kjer utegneta industrijski centralni državi nujno podpreti neindustrijalno Turčijo, da lažje vzdrži in končno odvrne navale pri Dardanelah in na Kavkazu. Kakor vse kaže, je to bojišče najbolj občutna točka v tej vojni, dasi ni gotovo, ali pade odločitev tam ali ne.

Rumunija in Grčija sta še nevtralni. Rumunija čaka. Grčiji pa presedajo šikanane Angležev in Francozov ter nikakor še ni odločena, ali morda ne bo primorana, da nastopi zaradi raznih nasilnosti

od strani entente proti njej. S Srbijo še ne gre, ker ni vezana po obstoječi pogodbi.

Ententa je obljubljala pomoč Srbiji, stotisoče mož, toda, če jih tudi namerava poslati tja, še dolgo ne bo izpolnila svoje obljube.

Ententa hoče pričeti operacije z Egejskega morja in Rusija s Črnega morja.

Italija je tudi napovedala vojno Bulgariji in hoče prinesiti svojo pomoč Srbom deloma preko Albanije.

Ob Dardanelski ožini se vrše običajni boji.

Na Kavkazu je pa bila ruska armada občutno poražena.

Na ruskem bojišču se vrše hudi boji pravzaprav le na severnem in južnem koncu ogromne bojne črte.

Zlasti se vrše skoro neprenehoma že dalje časa boji ob dolenjem Stiru po močvirnatem in gozdnatem ozemlju in izhodno ob gališki meji.

Enako hudi in še v večjem obsegu so boji na severnem delu fronte. Armadi pred Rigo in Dvinskim sta bili doslej ločeni, a sedaj sta se po srečnih operacijah združili.

Polkovnik Clerget izvaja v »Ruskem Invalidu«: Nemci prodirajo pri Dvinskem in v Volhiniji. Na severu bi radi prodrli čez Ponievješko železniško progo in prekoračili Dvino. General Belov upa, da bodo potem njegove čete lahko napadle dvinsko armado za hrbtom in jo odrezale od Pskova. V Volhiniji so dosegli Nemci znaten uspeh, ker so že zasedli Konstantinovsko. Avstrijske čete pa nastopajo v Bukovini.

Ruski napadi zlasti na južnem koncu fronte imajo očividni namen, vezati čimveč čet na to bojišče, da bi bili avstrijska in nemška vojska drugod bolj oslabileni.

Drugih posebnih sprememb na tem bojišču ni.

Velika francoska ofenziva, ki so jo vprizorili Francozi in Angleži, je domala ponehala. Ponavljajo se sicer vsak dan napadi, vendar je pa bojna črta ostala ista.

Kako je bila zasnovana zadnja ofenziva, naj pojasnjuje francosko povelje, ki so ga našli dne 13. oktobra pri padlem francoskem štabnem častniku. Povelje slove: »Veliki glavni stan izhodne armade, generalni štab tretji biro, št. 12.075. Veliki glavni stan 21. septembra 1915. Tajno. Navodilo za severno in zapadno armadno skupino. Vsem polkom se mora pred napadom pojasniti ogromno moč sunka, katerega bosta vršili francoska in angleška armada, približno na ta način: za operacije je določenih 35 divizij pod generalom de Castelnau, 18 divizij pod generalom Forchom, 13 angleških divizij in 15 kavalerijskih divizij, med njimi 5 angleških, obenem je pripravljenih za napad 12 infanterijskih divizij in belgijska armada. Tri četrtine francoskih bojnih sil se torej udeležijo bitke. Podpiralo jih bo 2000 težkih in 3000 poljskih topov, katerih municijsko oboroženje daleč presega ono spočetka vojne. Vsi predpogoji za gotov uspeh so podani, pred vsem, ako se spomnimo, da je bilo pri naših zadnjih napadih okoli Arrasa udeleženih samo 15 divizij in 300 težkih topov. — Joffre.«

Govore še o novi ofenzivi, za katero se delajo še večje priprave. Nova ofenziva pa se prične najbrže šele kesneje, ker bo sedaj neugoden čas in tudi navdušenja ne bo in je sploh vprašanje ali bo ali pa ne.

Domači pregled.

Preselitev ljubljanske blagajne mestne aprovizacije. Radi mraza se je blagajna mestne aprovizacije preselila začasno na mestni magistrat (srednja hiša I. nadstropje). Tu se bodo tudi blago nakazovalo. V skladišče pri Sv. Jožefu bodo smeli le oni, ki se bodo mogli izkazati s preje na magistratu plačanim računom. Blagajna je pričela v novih prostorih že poslovati, ter bo odprta ob urah in dneh, ki so bili do sedaj v veljavi za oddajo moke.

Tretje vojno posojilo avstrijsko. Obe prejšnji vojni posojili avstrijski sta se razmeroma dobro obnesli. Za njima ne bo prav nič zaostalo tretje posojilo, prej se bodo podpisali še večji zneski. Vojno posojilo je državni papir, ki se razmeroma dobro obrestuje in je prav tako varno kakor vsi podobni državni papirji in obligacije. Udeležili se bodo tega vojnega posojila v večji meri razni zavodi in korporacije, bolniške blagajne in razna društva, ter bodo v svojem področju vplivali na podpisovanje tudi pri svojih članih. Pričakovati je torej, da bo to vojno posojilo izredno uspelo, in sicer glede na varnost in glede na splošno agitacijo zanj, ki se je uvedla po vsej državi.

C. kr. državna obrtna šola v Ljubljani. Glede pričetka šolskega pouka v šolskem letu 1915/16 na tem zavodu doslej še niso došle odločilne naredbe naučne uprave. Ker je šolsko poslopje sedaj uporabljeno za vojaške namene, ni izključeno, da se pouk letos sploh ne bo vršil. Ko dobi ravnateljstvo pričakovane ukrepe merodajnih oblasti, bo po tukajšnjih dnevnikih naznanilo, če se pouk prične, ali pa če izostane.

Pomanjkanje petroleja se je v zadnjem času v raznih krajih občutilo. K temu vprašanju piše polski list »Gazeta Poranna«: Kakor znano, so Rusi pred svojim odhodom zažgali večji del naftinih vrelcev. S tem povzročene škode se z vsemi na razpolago stoječimi močmi popravljajo in po zaslugi mrzlične delavnosti rekonstrukcijska dela hitro napredujejo, tako, da se je v mnogih jamah že začel redni obrat. K sreči je večina naftinih rogov tehnično le malo trpelo in število takozvanih zamašenih rogov je bilo razmeroma majhno. Tudi težave, ki so začeloma ovirale razpošiljanje, so večinoma odpravljene in izvoz surovega olja neprestano raste. V avgustu se je odposlalo iz Boryslava 6757 vagonov surovega olja. Razentega so se velike množine poslale čistilnicam naravnost po ceveh, tako, da se je v tem mesecu oddalo 7414 cistern (vsaka po 100 meterskih centov). V drobovskem petrolejskem področju se sedaj vsak dan proizvede že 220 vagonov surovega olja, v Tustanovicah 140 in v Boryslavu 75 vagonov. Upati je torej, da bo pomanjkanje petroleja kmalu ponehalo.

Zakaj se je moral sladkor podražiti? »Neue Freie Presse« je poročala iz Prage: Sladkorne tovarne Anglobanke so razdelile naslednjo dividendo: Lobosiška 40 K (prejšnje leto 25 K), Sadska 80 K (prejšnje leto 40 K) in oborska 40 K (prejšnje leto nobene).

Črnovojno pregledovanje prostovoljnih strelcev. C. kr. domobransko ministrstvo je odredilo, da se člani črni vojni podvrženih korporacij, če so v črnovojniških letih in če niso v bojni vrsti, predstavijo črnovojnemu pregledovanju. Potrjeni člani se uvrste k skupni vojni ali k domobranstvu. Letniki 1865—1872 se uvrste z dnevom splošnega nastopa teh letnikov.

Naredba trgovskega ministrstva s sporazumom poljedelskega, železniškega in ministrstva za notranje zadeve z dne

5. oktobra 1915. Kdor ima v zalogi v svojih ali tujih prostorih omlačeno ali neomlačeno ogrščico iz letošnje žetve, jo je dolžan v teku osmih dni naznaniti trgovskemu ministrstvu. Naznanilo so izvzete: 1. zaloge, katere je nakupila avstrijska kontrolna banka za trgovino in industrijo. 2. zaloge, katere je oddala avstrijska kontrolna banka za trgovino in industrijo izdelovalcem ribovega olja ali one, ki so jih imeli izdelovalci ribovega olja pred izdano ministrsko naredbo z dne 25. julija 1915, drž. zak. št. 210 in so jih ti v smislu naredbe § 18. že sami naznanili. 3. zaloge, ki so last državne ali vojaške uprave. 4. zaloge, ki jih imajo pridelovalci ogrščice za državne namene v toliko, kolikor jih ni čez predpisano množino in 5. potrebna množina za setev. Naznanila morajo obsegati: 1. Ime (firma) in stanovanje (stojališče) naznanilčeve. 2. Ime (firma) in stanovanje (stojališče) onega, ki ima z zalogo pravico razpolagati. 3. Množina v meterskih stotih. Če še ni omlačena, je napovedati, koliko jo je približno pričakovati in 4. shrambe, kjer so zaloge spravljene. Pravilnost naznanil se bode kontroliralo od trgovskega ministrstva po za to določenih organih, ki bodo tudi opravičeni pregledati tozadevne knjige. Prestopki te prepovedi se bodo kaznovali, če niso še po kazenskem zakonu kaznjive, pri politični oblasti I. vrste z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

Spremenjen ukaz, s katerim so bile izdane odredbe za omejitev alkoholizna (pijančevanja). Tudi izven v §§ 1. in 2. omenjenih prepovedanih časov je vselej prepovedano oddajati (točiti ali prodajati) žgane opojne pijače pripadnikom oborožene sile, civilnim osebam, ki so poklicane v vojno službo pri armadi, uslužbencem podjetij, ki so postavljena pod zakon o vojnih dajtevah, osebam, ki se podvrgajo dolžnostim nabora ali prebiranja in vojnim ujetnikom. Pri vojnih transportih vsake vrste kakor tudi posamezno potujočim osebam moštva se ne smejo oddajati niti druge alkoholne pijače, kakor pivo, vino, mošt itd. Izjeme morejo nastopiti le na posebno zdravniško odredbo ali z izrecnim dovoljenjem transportnega poveljnika, ako je taisti častnik ali častniku enak. — Ta ukaz stopi v moč tisti dan, ko se razglasi.

Morilca in napadalca orožnikov pri Radečah sta Štrukelj Jože in Zupet Martin; prvi je rojen leta 1875., drugi I. 1884. Ujeli jih do danes še niso, a so jima na sledu. Klatita se po gričih okolo Bučke in Rake na Dolenjskem. Dolže ju raznih tatvin.

Na 500 kron globe je bil obsojen jako znani župnik in dekan v Št. Vidu ob Glini na Koroškem, Konrad Walcher, zaradi nedovoljenega kupčevanja z voli.

Vojna olajšava kmetovalcem. C. in kr. vojno ministrstvo je sporazumno s poljedelskim ministrstvom dovolilo, da se smejo kmetovalci, ki imajo nad 25 repov živine, oprostiti črnovojniške službe, če so edina moška moč v hiši in če pripadajo rojstnim letnikom 1865—1872. Prošnje je vlagati na c. kr. domobransko ministrstvo potom politične oblasti in potom poljedelskega ministrstva.

Skrivanje živih. V Krakovem so policijske preiskave pri trgovcih z živili razkrile velikanske zaloge masti, špeha, riža, moke in drugega blaga. Vse te zaloge so bile zaplenjene. Tudi v Lvovu so imele preiskave podobne uspehe.

Reguliranje mezd v plzenskem-miškem revirju. V Plznu je bilo zborovanje rudarskih zastopnikov iz zahodne Češke, na katerem so sklenili, da pošljejo deputacijo k ministru za javna dela, ki mu pred-

loži prošnjo, naj uvede obravnave glede pogajanja za izboljšanje plač med delavstvom in rudniškimi posestniki. Minister dr. Trnka je obljubil, da skliče poravnalne urade posameznih rudnikov. Deputacija je tudi prosila, da naj se za rudarje zviša množina dovoljenega kruha, slednjič, da se dovoli rudarjem zamenjati delo v pod državnim varstvom stoječih rudnikih v drugih enakih podjetjih. Minister bo skušal ustreči željam.

Obrtniki, ki prodajajo nadomestilno pločevinasto posodo, morajo imeti v svojih lokalih poleg maksimalnih cenikov nabite tudi dobro vidne napise: »Uradni cenik na razpolago«.

Prepovedana zborovanja. Sicer imajo v Budimpešti vseli živili dovolj, a ker so draga, so hoteli socialni demokratje na en dan prirediti 16 shodov in so zlasti ženstvo vabili na udeležbo. Policija pa je vse te shode prepovedala.

Stekle mačke. V Sarajevu so mačke tekom dveh dni napadle in ogrizle sedem oseb. Vlada je takoj oskrbela, da so te osebe odpotovale v Pasteurjev zavod v Budimpešto.

Tiralnica za Supilom. »Obzor« poroča, da je izdalo budimpeštansko kazensko sodišče tiralico za bivšim hrvatskim poslancem Franom Supilom in sicer radi veleizdaje. Supilo se nahaja v inozemstvu.

Aprovizacija Zadra. Vršil se je sestanek, na katerem se je sklenilo, osnovati konsorcij s 100.000 K kapitala za preskrbo mesta z živim; moko bo nabaval gospodarski svet.

Navodila za pripravljanje okusnih zelenjadnih jedil. C. kr. družba za vrtinarstvo na Dunaju, I., Kaiser Wilhelm-Ring 12, je izdala širšim slojem občinstva namenjene letake, ki vsebujejo navodila za pripravljanje okusnih zelenjadnih jedil. Dobe se brezplačno pri glavnem tajništvu omenjene družbe. Istočasno je izšla v založbi Hugona Heller & Ko., Dunaj, I., Bauernmarkt 3, knjiga: »Kako se pripravljajo zelenjadna jedila«, ki jo je izdala družba za ceno 60 vin. Izkupiček te knjige je namenjen vrtnarjem, ki postanejo vsled vojne invalidi, in pa vdovam in sirotam v vojni padlih vrtnarjev.

Svetovni pregled.

Obramba dr. Dumbe. »Münchener Zeitung« objavlja o pismu avstrijskemu veleposlaniku dr. Dumbe državnemu tajniku Lansingu: Ker avstrijski veleposlanik v Vašingtonu že več mesecev sploh ni mogel zasebno občevati s svojo vlado, med tem ko smejo naši sovražniki brez cenzure tajno brzojavljati, mi je Vaše ministrstvo zdaj dovolilo, da smem po nemškem veleposlaništvu občevati s svojo vlado, a le v toliko, da poprosim za dopust, da morem pojasniti svoje stališče svoji vladi. Ni mi dovoljeno obvestiti svoje vlade, da sem se kdaj pregrešil proti postavi dežele, kjer sem nameščen ali da sem se kdaj pregrešil proti gostoljubnosti. Moja zaupna brzojavka moji vladi po Vašem cenzorju ni bila dopuščena, a na čuden način je bilo o njej obveščeno ameriško časopisje, ki je vsebino objavilo. Obveščam Vas, zakaj sem poslal pismo avstrijskemu zunanjemu uradu po gospodu Archibaldju. Moja vlada mi je zapovedala, naj opozorim tu bivajoče rojake na § 327. naše vojaške kazenske postave, po katerem se udeležba pri izdelovanju municije za sovražno deželo težko, v okolnostih celo s smrtjo kaznuje. Moja vlada je sodelila, da morajo kazati njeni v Ameriki živeči državljani tisto zavest dolžnosti, kakor doma. Če ne morejo domov, da se vojskujejo proti sovražniku, se mora naj-

manj zahtevati, da ne delajo sovražniku v korist tako, da pomagajo izdelovati orožje za usmrčenje svojih bratov. Moja vlada me je zato poučila, naj s primernimi sredstvi obvarujem svoje rojake, da ne bodo zakrivali zločina. Ko ste objavili tožbo proti meni, nisem še sploh imel kake prilike, da bi bil izvedel navodila svoje vlade in tudi nisem nameraval kaj storiti, kar bi nasprotovalo ameriškim postavam in o načelu gostoljubnosti. Predlagal sem le svojemu zunanjemu uradu, da se izda oklic našim rojakom v municijskih tvornicah, kjer delajo in v časopisih, ki jih čitajo, in da se ustanove posredovalnice, ki preskrbe delo tistim rojakom, ki bi vsled oklica popustili delo v municijskih tvornicah. Zahteval sem vsoto 60.000 mark. Mala visokost te vsote kaže, kaj da je na »zaroti« obsegajočo celo Ameriko, ki ste me jo obdolžili pri moji vladi, ne da bi bili mene prej vprašali, dasi ni bil še sploh za to propagando izdan niti vinar. Glede na očitjanja, da sem poslal pismo po Američanu Archibald, moram opozoriti ponovno na žalostne razmere, v kakšnem žalostnem stanju se nahajajo tu zastopniki tistih dežel, ki se vojskujejo z zavezniki, vsled postopanja Vaše vlade. Nimamo prilike, da bi brzojavili po kablju, ki se ga lahko sovražniki brez cenzure svobodno poslužujejo. Zvezani smo lahko s svojo vlado z brezžičnimi brzjavami, ki jih pa tudi Vaša cenzura vrača.

Tudi na Nemškem je stiska za drobiž, v prvi vrsti zaradi tega, ker pride drobiž večinoma v roke vojaštvu, ki ga izda v okupiranih delih Poljske, Belgije in Francije. Nemška vlada je sedaj dala nakovati 60 milijonov komadov denarcev po pet pfenigov iz železa.

Prebivalstvo Varšave. Nemška vojaška uprava je uvedla v Varšavi krušne nakaznice in se je pri tej priliki izkazalo, da ima Varšava s predmestjem Prago in z drugimi predkraji vred 907.000 prebivalcev.

Italijani se bodo izkrcali v Dedegaču. Pariški listi javljajo: Italija bo najbrž pričela z mornariško akcijo v Egejskem morju ter se bo potem udeležila skupnega podjetja na bolgarski in turški obali. Listi znova zatrjujejo, da je Italija pripravila za Balkan 150.000 mož.

Rumunija. »Berl. Zeit. a. M.« javlja iz Bukarešte: Bivši konservativni rumunski ministrski predsednik Majorescu je pri svoji vrnitvi iz Švice rekel časnikarjem, da ga je potovanje po Avstriji in Nemčiji potrdilo v veri, da bosta zmagali osrednji sili. Interes Rumunije zahteva, da se postavi na stran močnejše vojne stranke in tako je dana smer za rumunsko politiko. — V nekem bukareškem rusofilskem listu priobčuje finančni minister Costinescu izjavo o razlogih, zakaj Rumunija ne gre z entento. Pravi: V sedanjih razmerah Rumuniji ne preostaja nič drugega, kakor da čaka, kako se razvijejo dogodki na Balkanu. Če poseže vmes, tedaj bi se morala boriti proti dvema frontama. Če bi se bila Bulgarija oborožila proti nam, bi se tudi mi morali zganiti. Zakaj naj bi tedaj bili vezani na dve fronti? Rumunija v maju zato ni nastopila, ker je Rusija zavrnila naše upravičene teritorialne zahteve. Rumunija se ne more udeležiti dolge vojske. Vojska bo pa dolga, in tako se je mi ne moremo udeležiti. Costinescu pravi na koncu: Če bi vsled napadov opozicije padla sedanja vlada, bi ne sledila Jonescu ali Filipescu, ampak konservativna stranka, katero bi liberalna stranka podpirala, da obvaruje deželo pred kršitvijo nevtralnosti.

Ententine čete v Nišu. Iz Bukarešte javljajo: V Niš je dospelo dosedaj 30.000 mož francosko-angleške armade.

Srbski Macedonci na delu. »Bukarester Tagblatt« poroča: V Srbiji živeči Macedonci z vsemi silami delajo na to, da bi preprečili prevažanje čet iz Soluna. Uničili so železniške proge, predore in koldvore. Nove eksplozije pri Doiranu in Prilepu zelo otežkočujejo prevažanje čet.

Kako močna je srbska armada. Major Moraht računa v »Berliner Tagblattu«, da šteje srbska operacijska armada 10 divizij po 3 pehotne brigade. Vsaka divizija šteje 24.000 pušk, 24 strojnih pušk, 300 sabelj in 72 poljskih topov, 1 baterijo havbic in več baterij gorskih topov — vsega skupaj torej okrog 250.000 mož. Ako se k temu prištejejo še posadke, potem je ceni po Morahtu srbsko operacijsko armado na 300.000 mož in 1000 topov.

Nova grška politika. Ministrski predsednik Zaimis je grškim zastopnikom v tujini poslal cirkularno noto, v kateri jim razlaga program nove grške vlade v zunanji politiki. Grška vlada je sklenila, da ne opusti nevtralnosti. Mobilizacije grške armade toliko časa ne bodo preklicali, dokler obstoji še kaka nevarnost, da bi dogodki svetovne vojne znali zadeti življenjske interese Grške. Na vsak način se je treba izogniti vojnemu konfliktu z osrednjima silama. Grška se vrne k politiki one nevtralnosti, katero je imela v začetku svetovne vojne. — »Lokalanzeiger« javlja, da je grški poslanik v Rimu ta program že sporočil Sonninu. »Secolo« pravi, da iz programa izhaja, da Grška Srbiji ne misli pomagati.

Krize v ministrstvih. Ruski kabinet se je že nekoliko izpremenil. Delcasse na Francoskem je odstopil; najbrže pa odstopi celo Vivianijevo ministrstvo. — Iz Italije poročajo, da najbrže odstopi Sonnino, a Salandrovo ministrstvo ostane. — Na Angleškem ni soglasja v ministrstvu glede uvedbe splošne brambne dolžnosti. Asquithovo ministrstvo bo najbrže odstopilo, da prevzame vodstvo vlade Lloyd George, ki je hud nasprotnik prijateljev miru.

Novi ruski notranji minister bodoči diktator. »Lokalanzeiger« javlja iz Koda: Prvo uradno dejanje Hvostova, novega ruskega notranjega ministra, je bil ukaz, da se mu obširno poroča, kako so končale volitve v municijski odsek. Pravi, da si hoče izvoljene dobro ogledati, ali so dovolj zanesljivi. Časopisje poudarja, da je Hvostov prvi minister, ki je prišel iz dume. V »Novoe Vremjah« pa Menšikov namigne, da so v Hvostovu našli primerneža moža za bodočega diktatorja.

Rusi odstopijo Japoncem Sahalin. Švicarski listi poročajo, da dobi Japonska od Rusov otok Sahalin, in sicer zato, ker pošilja Japonska Rusiji iz svojih arzenalov vojni material.

Car se odtegnil vojski. »Dagens« poroča iz Petrograda: Car se vrne te dni v Carsko Selo, kjer bo zopet trajno bival. General Ruski je bil imenovan uradno za namestnika vrhovnega poveljnika.

Angleške izgube na Dardanelah. »Newyork Herald« poroča iz Londona: Državni tajnik Teunant je poročal poslaniški zbornici, da so izgubili na Dardanelah do 9. oktobra 96.892 mož in sicer 1185 častnikov in 17.772 vojakov mrtvih, 2632 častnikov in 62.220 vojakov ranjenih, 383 častnikov in 8707 mož pogrešajo.

Teofil Delcasse. Pravi vzrok odstopu francoskega ministra zunanjih del, Teofila Delcasseja, pride pač šele po vojni na dan. Odstop tega državnika je pa vsekako pomemben dogodek, zakaj prav Delcasse je bil med poglavitnimi možmi, ki so pripravili sedanjo vojno. V svoji mladosti je bil Delcasse časnikar. Leta 1884. je bil izvoljen v francoski parlament, kjer je kmalu igral važno vlogo. A šele leta 1898.

je postal faktor v mednarodni politiki. To leto je postal minister zunanjih del in je nemudoma začel delati na to, da se osnuje koalicija velesil proti Nemčiji. Delcasse je največ pripomogel, da se je poravnalo staro nasprotje med Francijo in med Anglijo. Leta 1899. je bil temu sporazumljenju položen temelj, s katerim se je Francija odrekla vsem aspiracijam na Egipt. Angleška pa je Franciji prepustila Maroko. Dve leti pozneje je Delcasse tudi poravnal še izza Crispijevih časov obstoječe nasprotje med Francijo in Italijo. Tedaj je bilo tudi domenjeno, da si vzame Italija Tripolitanijsko. Ta zveza med Francijo in Anglijo ter Italijo se je prvič pokazala tedaj, ko se je nemški cesar peljal v Tanger in je Nemčija hotela doseči en del Maroka. Takrat se je začelo na Francoskem propagirati vojno proti Nemčiji in takrat je angleški kralj Edvard VII. zagotovil Franciji za slučaj vojne z Nemčijo angleško pomoč. Leta 1905. je moral Delcasse odstopiti. To je bil za Nemčijo uspeh, saj je na vseh krajih in koncih čutila, kako dela ravno Delcasse proti njej. Pa že leta 1911. je Delcasse postal zopet minister in sicer minister mornarice in je sklenil rusko-francosko pomorsko konvencijo. Po izvolitvi Poincaréja za predsednika francoske republike je postal Delcasse francoski poslanik v Petrogradu in je tam veliko storil za utrjenje zvez, naperjenih proti Nemčiji. To mesto je zapustil meseca februarja 1914., meseca avgusta 1914. pa je izbruhnila svetovna vojna in skoro ob sebi je bilo prvi dan umljivo, da prevzame krmilo zunanjega ministrstva Delcasse, saj je bil eden poglavitnih sovariteljev vseh alijanc proti Nemčiji. Ali se bo smer francoske politike vsled odstopa Delcasseja kaj premenila, se pač ne da presoditi, a verjetno ni. Kamen se vali...

Štirje angleški generali na Dardanelah padli. »Köln. Ztg.« poroča s švicarske meje: V zadnjih bojih je zadela neka turška granata angleški glavni stan v Gallipoliju. Padli so štirje generali.

Vestnik organizacije.

Poročila Unijskega vodstva. Od 1. junija do včerajšnji 30. septembra 1915 je prejela unijska blagajna na prostovoljnih prispevkih za pomožni sklad Unije rudarjev v prid sorodnikom na bojišču padlih članov, in sicer od skupin: Graupen 5 K, Haau 12 K, Obergeorgenthal 2 K, Idrija 1 K 20 vin., 1 K 40 vin., 20 vin., Vsehlab 2 K 74 vin., Looš 2 K 15 vin., Predlice 1 K 90 vin., Zuckmantel 6 K, Graupen

Izšla je brošura: Koliko dobe družine vpoklicanih?

1. Koliko dobe družine.
2. Koliko dobe invalidi.
3. Koliko dobe ostali po padlem vojak.

Brošura se bo prodajala po tobakarnah, knjigarnah in pri kolporterjih v Trstu in na deželi po 20 h iztis.

Prodajalci dobe 15% popusta.

Kdor želi dobiti brošuro v razprodajo, naj takoj naroči število iztisov, ki jih želi imeti.

Manj kot 10 iztisov se po pošti ne pošilja brez priloženega zneska in poštnih stroškov.

Naroča se pri sođr. Josipu Petejan v Trstu, Via Madonina 15.

5 K, Janegg 6 K 65 vin., Všeňab 3 K 52 v.,
Haau 8 K 50 vin., Vordernberg 2 K 80 vin.,
Idrija 1 K 10 vin., Graupen 5 K, Haau 7 K
50 vin., Looš 2 K, Všeňab 2 K 68 vin.,
Graupen 5 K, Wiesa (Gödl) 4 K 90 vin.,
Haau 9 K, Všeňab 2 K 44 vin., Aušime
12 K 73 vin., Looš 2 K; skupaj skupine in
vplačevalnice 114 K 89 vin., vsota na-
stavljenecv in zaupnikov 175 K 11 vin.,
torej skupaj 290 K, k tej vsoti prejemke
izkaza od 31. maja 1915 2124 K 33 vin.,
znaša celotni znesek 2414 K 33 vin.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Idrija. V to številko ni bilo več mo-
goče, ker moramo v sredo list zaključiti.
Prihodnjič!

Koledar izide okolo 1. novembra;
vsem, ki so ga naročili, ga uprava takoj
dopošlje.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
„shode in veselice.“

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
šur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svoje bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in ohr.

Vozna kolesa.

Pisalni stroji Adler.

Ceniki se dobe zastoni in franko.

Živci, ki nas spravljajo do obupa.

Največ bolezni, katerih vzrok se nam zdi ne-
razrešljiv, so le posledica slabih živcev. Številne
nadloge nas nenadoma obiščejo, ne vemo od kod,
eno zlo se poraja za drugim, tako da ima človek
slabih živcev na leto lahko 365 bolezni. Živčni
sistem je pač onemogel in vsled tega pride do vseh
mogočih prikazni kot so tresenje v udih, trganje
mišic, neobčutljivost posameznih delov kože, slaba
volja, potrlost, srčna tesnoba, težkoče pri prebavi
utrujenost in druge težave, ki so simptomi oslab-
ljenih živcev. Ne omalovažujte tega svarila narave,
kajti živčne bolezni izotle mozg življenja!

Živčna oslabelost, ki se je ne zdravi, postaja vedno
hujša in dovede končno do poloma.

Kaj pomaga proti temu? Kakor sol in dišave
vzpodbujejo vplivata na slast do jedi, tako vplivajo
bodrilo in oživljajoče na živce prave Kola-tablete.

Kola regulira prehrano, oživlja želodec, pospe-
šuje prebavo in po pravici zasluži zato ime „zati-
ralec bolezni“, ker telo napravi bolj odporno in
bolj zmožno premagati lahke bolezni. Kola daje moč
in življenje in pomlaja telo.

Uživajte nekaj časa Kola in videli boste, da
Vam bo dobro delo. Popolnoma sem prepričan, da
Vam Kola mora pomagati in Vam rad pošljem po-
polnoma brezplačno poizkušnjo. Jamčim Vam, da
pristne Kola-tablete ne obsegajo škodljivih sestavin,
torej tudi ne morejo škoditi. Profesor Monnet, pro-
fesor Manossein, dr. Bavidov in drugi sloviti zdrav-
niki, so se zelo povoljno izrazili o učinkovanju
pravih Kola-tablet. Popolnoma zastoni Vam pridenem
k poizkušnji prav poučno in zanimivo knjigo, ki
Vas bo poučila o vsem, kar Vam je treba vedeti.
Zahtevajte še danes brezplačno poizkušnjo, pišite
dopisnico in naslovite to na:

Heilige Geist-Apotheke Budapest VI. Abt. 416.

**Sodrug, naročajte žepni
koledar za de-
lavce in prometne nameščence,
ki izide v kratkem. Cena v plat-
no vezanem izvodu, 1 K, po
pošti 10 vinarjev več. Naroča
se pri upravi „Delavca“ in
pri zaupnikih.**

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje.
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritlič.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. B. Ipavc	10.—12. dop.		Mestni trg.
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3 pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo
zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim iz-
stavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico);
brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih.
Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam po-
zove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bol-
niška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpol-
njeni bolniški list se mora takoj oddati v blagaj-
niški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira
le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba
nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih
lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto,
če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do
1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne
bolniške blagajne.

Načelstvo.

Vojaški čevlji

za častnike in
moštvo

se dobe v vsaki množini v zalogi tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana,

Breg šte. 20.